

S P R A W O Z D A N I A I Z A P I S K I

Inwentarz archiwum benedyktynek w Staniątkach, oprac. W. Kolak, J. Marecki OFM Cap., S. Radoń, Kraków 2003, ss. 417.

Katalog inwentarza archiwum klasztoru benedyktynek w Staniątkach, jedynej średnio-wiecznej fundacji benedyktyńskiej (1228 r.), która przetrwała do naszych czasów, jest kolejną cenną pracą Wacława Kolaka¹ z zakresu archiwistyki klasztornej, tym razem przygotowaną we współpracy z J. Mareckim i S. Radoniem. Archiwa klasztorne, zarówno zgromadzeń męskich, jak i żeńskich, w większości pozostają nadal nie opracowane i z tego powodu są trudno dostępne dla badaczy. Dlatego omawiana praca, przygotowywana przez kilkanaście lat, jest niezwykle istotną pomocą szczególnie dla historyków zajmujących się dziejami monastycyzmu, ale również historią Kościoła w Polsce na przestrzeni ośmiu wieków.

Wydawnictwo ma nieco innych charakter niż poprzednie prace W. Kolaka, w których oprócz katalogu archiwalnego znajdowała się obszerna część poświęcona dziejom danego zakonu, historii fundacji konkretnego klasztoru, wreszcie dziejom jego archiwum. Ta zmiana została z pewnością podyktowana opublikowaniem w 1999 roku monografii o wspólnocie staniąteckiej².

Opis archiwaliów poprzedza krótki wstęp pióra ksieni klasztoru, Anny Krystyny Kuci oraz samych Autorów. Zespół akt z archiwum staniąteckiego liczy 1600 jednostek, które zostały podzielone na dwanaście rzeczowych działów o numeracji rzymskiej, zaś w ich obrębie wyróżniono jeszcze dodatkowo pięćdziesiąt grup tematycznych (numeracja arabska). Przyjęto zatem podobny system numeracji i wydzielenia archiwaliów jak w poprzednich pracach W. Kolaka, jednak podział wewnątrz dwunastu działów rzeczowych jest nieco inny, bardziej przejrzysty niż zastosowany w pracy o karmelitach trzewickowych na Piasku³. Każda jednostka została opatrzona numerem inwentarzowym, który stanowi jednocześnie jej sygnaturę.

Kolejne działy to: I — Dokumenty, II — Kroniki i księgi pamiątkowe, III — Życie zakonne, IV — Działalność religijna, V — Akta personalne, VI — Uposażenie, majątek, VII — Administracja dóbr, gospodarka, VIII — Szkoła, IX — Ewidencja archiwum i biblioteki, X — Opracowania dotyczące opactwa, XI — Dokumentacja kartograficzna, XII — Klasztor i kościół św. Scholastyki w Krakowie. Na końcu załączono informacje o aktach obcych — z klasztorów benedyktynek w Smoleńsku i Słonimiu, w reaktywowaniu których istotny udział w okresie międzywojennym miały właśnie Staniątki, oraz o księdze zmarłych klasztoru benedyktynow w Horodyszczu z około 1779 roku. Najobszerniejszy jest dział VII, liczący ponad 550 jednostek pochodzących w większości z XIX i XX wieku, dotyczących zarządu dobrami klasztorowymi. Dzieli się on na następujące grupy: dzienniki podawcze, kopie korespondencji (nr 660–673, lata 1850–1959), przychody i rozchody (nr 674–983, lata 1712–1971), inwestycje i remonty (nr 984–1000, lata 1615–1935), uprawa ziemi, hodowla, produkcja (nr 1001–1154, lata 1862–1944), gospodarka leśna (nr 1155–1197, lata 1570–1939), poddani, służba, pracownicy (nr 1198–1216, lata 1572–1950).

¹ W. Kolak, *Katalog archiwum OO. Karmelitów w Krakowie na Piasku 1300–1945*, Kraków 1997; tenże, *Katalog archiwum OO. Augustianów w Krakowie 1299–1950*, dok. pergaminowe oprac. K. Jelonek-Litewkova, Kraków 1994.

² B. Krasnowolski, *Historia klasztoru Benedyktynek w Staniątkach*, Kraków 1999.

³ Np. grupa kopiarze i inwentarze znajduje się w inwentarzu benedyktynek w dziale I Dokumenty, a w inwentarzu karmelitów w dziale II Akta prowincji polskiej.

Szkoda, że w książce znajduje się tak mało fotografii, w porównaniu z wcześniejszymi pracami W. Kolaka⁴ — tylko osiem. Większa ich liczba stanowiłaby doskonałą ilustrację prezentowanego materiału. Katalog zaopatrzonej jest w indeksy: osobowy i nazw geograficznych. Do indeksów wkraść się jednak błąd, bowiem wbrew objaśnieniu Autorów użyte w indeksach cyfry arabskie oznaczające numery inwentarzowe zostały poprzedzone skrótem s. sugerującym numer strony, co utrudnia odnalezienie danej pozycji⁵. Mimo to inwentarz archiwum staniąteckiego jest bezcennym źródłem informacji nie tylko dla badaczy zajmujących się historią monastycyzmu w Polsce, a staranne i pełne opracowanie jednostek inwentarzowych⁶ czyni z pozycji doskonały przewodnik pozwalający na zapoznanie się z ośmiowiekową spuścizną klasztoru panien benedyktynek w Staniątkach.

O.M. Przybyłowicz

---

⁴ W. Kolak, *Katalog archiwum OO Karmelitów...*, ma spis ilustracji i indeks osobowy do zbioru fotografii.

⁵ Np. na stronie 406 w indeksie osobowym: Bielska Franciszka, s. 622 (a chodzi o numer inwentarzowy), Biernat Walentyna Magdalena, s. 374, Bik Marianna Walburga, s. 375.

⁶ Opis zawiera informacje o języku, w którym został spisany tekst, o pieczęciach i śladach po nich, stanie zachowania, oprawie, dodatkowych adnotacjach na okładce lub odwrocie dokumentu, ew. miejscu publikacji źródła, zawiera też analizę krytyczną, oraz dodatkowe uwagi np. o braku skali mapy, planu.